३. सत्तभरिया

प्रस्तावना

प्रस्तुत पाठ अंगुत्तर निकायातून घेतला असून यात स्त्रियांच्या स्वभावाचे सात प्रकार सांगितले आहेत. हे सात प्रकार पुरुषांमध्ये देखील आहेत.

स्त्रीने चांगले वर्तन करून आपल्या कुटुंबियामध्ये प्रिय होऊन आप्तांना कसे सुखी करावे. पत्नीला वेगवेगळ्या प्रकारची उपमा देऊन कोणत्या प्रकारची पत्नी होणे चांगले आहे.

व्यक्तीची कौटुंबिक जबाबदारी, कर्तव्य, अधिकार तसेच राष्ट्र निर्मितीसाठी आदर्श स्त्री-पुरुष निर्माण करणे हा या पाठाचा उद्देश आहे.

अथ खो भगवा पुब्बण्हं समयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अनाथापिण्डिकस्स गहपतिस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्ञते आसने निसीदि। तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स निवेसने मनुस्सा उच्चासद्दा महासद्दा होन्ति। अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नं खो अनाथपिण्डिकं गहपतिं भगवा एतदवोच -

''किं नु ते, गहपति, निवेसने मनुस्सा उच्चासद्दा महासद्दा केवट्टा मञ्ञे मच्छ विलोपे'' ति?

''अयं, भन्ते, सुजाता घरसुण्हा अड्ढकुला आनीता। सा नेव सस्सुं आदियति, न ससुरं आदियति, न सामिकं आदियति, भगवन्तं पि न सक्करोति न गरूं करोति न मानेति न पुजेती'' ति।

अथ खो भगवा सुजातं घरसुण्हं आमन्तेसि - ''एहि सुजाते'' ति! ''एवं, भन्ते'' ति खो सुजाता घरसुण्हं भगवतो पटिसुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदी। एकमन्तं निसिन्नं खो सुजातं घरसुण्हं भगवा एतदवोच -

''सत्त खो इमा, सुजाते, पुरिसस्सभरियायो। कतमासत्त?

वधकसमा, चोरीसमा, अय्यसमा, मातासमा,
भगिनी समा, सखीसमा, दासीसमा।
''या चीध भरिया वधका' ति वुच्चति,
'चोरी च अय्या' ति च या पवुच्चति ।।
दुस्सीलरूपा फरूसा अनादरा,
कायस्स भेदा निरयं वजन्ति ता ।।
''या चीध माता 'भगिनी सखी'ति च,

‘‘दासी च भरिया’ ति च सा पवुच्चति।।
सीले ठितत्ता चिररत्तसंवुत्ता ।
कायस्स भेदा सुगतिं वजन्ति ता’ ति ।।

इमा खो, सुजाते, सत्त पुरिसस्स भरियायो । तासं त्व कतमा’ ति? ‘‘अज्जतग्गे मं, भन्ते, भगवा सखीसमं सामिकस्स भरियं धारेतू’’ ति ।

(आवश्यक फेरफार करून अंगुत्तर निकाय – अव्याकतवग्गो – १०)

शब्दार्थ

गहपति (पु.) – गृहपती, घरचा मालक, व्यापारी
निवेसनं (न.पुं.) – घर, गृह
सद्द (पु.) – आवाज, शब्द
कुल (न.पुं) – परिवार, कुळ
गरूं (विं.) – सन्मान
सखीसमा (पुं.) – मित्रासारखी
दासी (स्त्री.) – दासी, सेविका
एकमन्तं (क्रि. वि.) – एका बाजूला, एकीकडे
उच्चा (वि.क्रि.) – उंच
अड्ढ – (वि.) – धनाढ्य, फार श्रीमंत
आदियति (क्रि.) – आदर करणे
अय्य (पुं.) – आर्य, स्वामी
फरूस (वि.) – कठोर, कटु बोलणे.

स्वाध्याय

१. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१) तथागत बुद्ध कोठे गेले?
२) कोणाच्या घरामधून मोठमोठ्याने आवाज ऐकू येत होता?
३) अनाथपिण्डिक गहपतीने कोणाला अभिवादन केले?
४) तथागत बुद्ध अनाथपिण्डिक गहपतीला काय म्हणाले?
५) अनाथपिंण्डिकाने तथागताला काय सांगितले?
६) सुजाता अनाथपिण्डिक गहपतीची कोण होती?
७) सुजाता कोणाचा आदर करत नसे?
८) तथागत बुद्धाने कोणाला आमंत्रित केले?
९) तथागत बुद्धाने सुजाताला कोणता उपदेश केला?
१०) तथागतांच्या उपदेशानंतर कोणत्या प्रकारची पत्नी बनणार असे सुजाता म्हणाली?

२. सत्य / असत्य लिहा.

१) केवट्टा मञ्ञे मच्छविलोपे ‘ति।
२) अथ खो भगवा सुजातं घरसुण्हं आमन्तेसि– ‘‘एहिसुजाते’’ति।

३) पञ्च खो इमा, सुजाते, पुरिसस्सभरियायो।

४) भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिं।

५) सीले ठितत्ता अचिररत्तसंवुत्ता।

६) भगवा सखीसमं सामिकस्स भरियं धरेतूं''ति।

३. सूचनेनुसार कृती करा.

१) निवास । (पुर्वकालवाचक अव्यय बनवा)

२) होन्ति । (काळ ओळखा)

३) अभिवादेत्वा। (अव्यय ओळखा)

४) आदियति। (काळ ओळखा)

४. संधी करा

१) तेन + उपसङ्कमि

२) एतद + अवोच

५. रिकाम्या जागा भरा.

१) गहपति भगवा..........।

२) अयं भन्ते .... घरसुण्हा अङ्ककुला आनिता।

६ जाळरेखाचित्र पूर्ण करा.

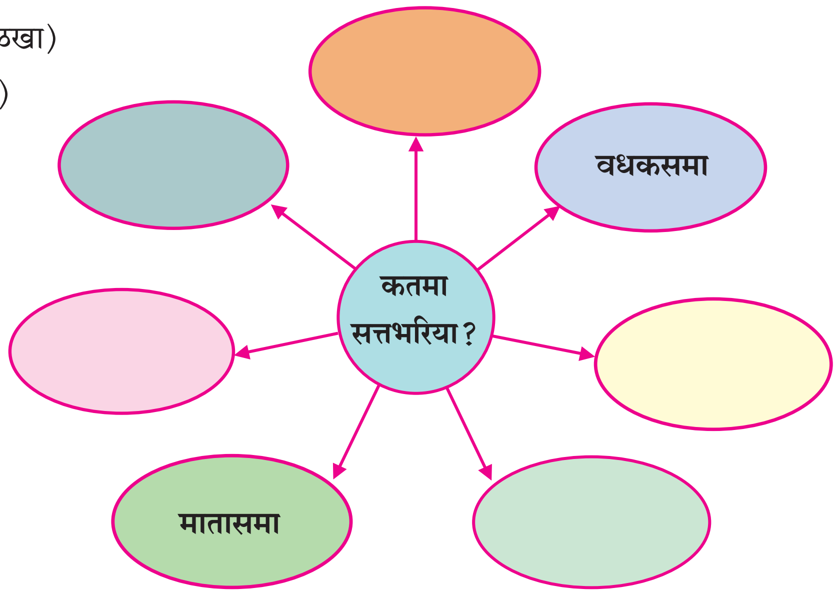

☆☆☆